

Trøym sentrum, Hemsedal
Uteromsveileder

Trøym

Formålet med uteromsveilederen for Trøym er å sikre en helhetlig, bærekraftig og brukervennlig utvikling og å gjøre området attraktivt, inkluderende og funksjonelt.

Uteromsveilederen skal gi retningslinjer for utvikling og sikre at utviklingen balanserer økonomiske, miljømessige og sosiale hensyn, i tråd med Hemsedals overordnede mål for byutvikling.

Veiliederen inneholder:

- Visjon og fremtidige planer for Hemsedal
- Hvilke føringer som ligger til grunn
- Konkrete tiltak og prinsipper for:
 - Blågrønt nettverk
 - Målpunkter
 - Materialer og ombruk
 - Belysning
 - Møblering
 - Oppstamming
 - Overvann som ressurs
 - Sentrumsutvikling
 - Nye stier og sammenhenger
- Delområder med anvendte tiltak

Kolofon

Uteromsveileder for Trøym
Hemsedal kommune, 2025

Ansvarlig for rapporten:
Hemsedal kommune

Konsulent:
LINK Arkitektur

Foto og illustrasjoner:
LINK Arkitektur dersom ikke annet er oppgitt.

Bakgrunn

Tilnærming

Vi har valgt å tenke stort og helhetlig med brede penselstrøk og færre begrensninger fordi det er slik man kan skape reelle endringer. Ambisjonen er å styrke en fremtid hvor myke trafikanter blir prioritert og en tydelig blågrønn struktur. Dette innebærer å fjerne baksider og uheldige murer og i stedet trekke opp hovedlinjer som utvider, utvikler og på sikt muliggjør det å utvide sentrum.

Vi foreslår flere broer og koblinger over elvene samt utvikling av snarveier og turstier som gjør det enklere og hyggeligere å bevege seg i og rundt sentrum. Vi vil rendyrke smett og åpninger og henvende oss direkte mot vannveiene fordi de sammen med fjellene er områdets mest logiske og attraktive kvaliteter.

Veilederen legger opp til å komplettere og etablere nye sammenhengende turveier og ruter og koble større næringsområder til sentrale akser. Dette gir mer mangfold, mer liv og økt barnevennlighet. Vi ønsker å skape nye forbindelser og forbedre eksisterende med enkle grep samtidig som vi gjør sentrum grønnere der det er mulig.

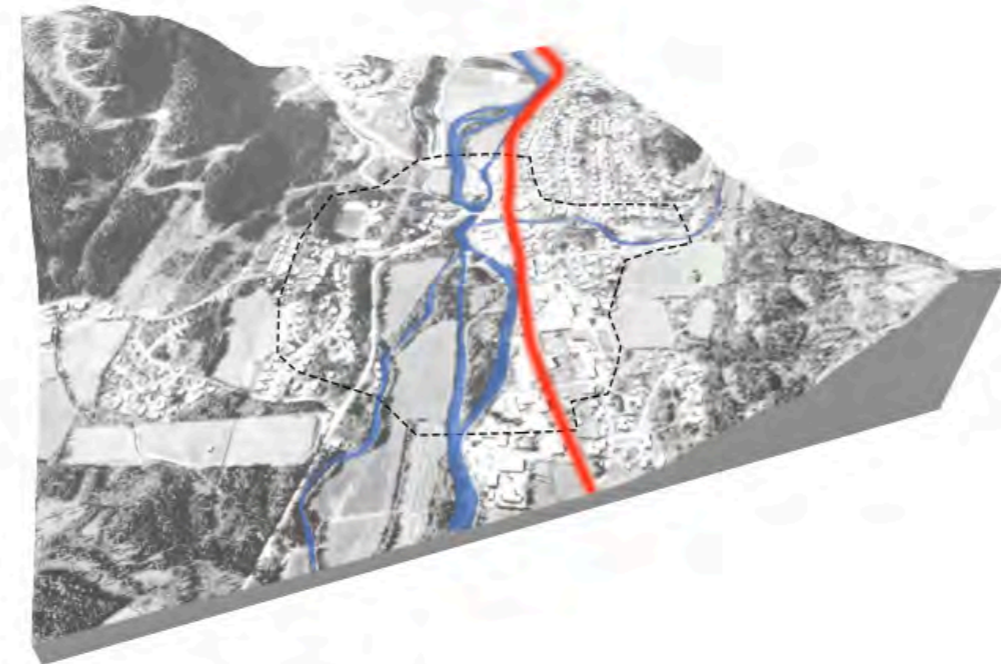
Materialbruken skal være nøktern og i tråd med det som allerede finnes. Gjenbruk og ombruk av materialer er en selvfølge.

Barrierer og problemstillinger

Hovedveien gjennom Hemsedal sentrum fungerer i dag som en tydelig barriere. Den skjærer gjennom dalen og sentrumskjernen, og trafikkmengden gjør det vanskelig å bevege seg trygt og naturlig mellom butikker, møteplasser og boligområder på hver side. Dette skaper et skille mellom arealer som egentlig burde henge bedre sammen, og begrenser mulighetene for et levende og sammenkoblet sentrum.

Samtidig er elver og bekker sterke landskapselementer som preger organiseringen av sentrum. Hemsila og sidebekkene danner naturlige akser som både deler opp og binder sammen arealene. Vassdragene gir store kvaliteter for rekreasjon og landskapsopplevelse, men de stiller også krav til hvordan uterom, bygninger og forbindelser planlegges. Elvene inviterer til å vende sentrum mot vannet, med promenader, møteplasser og rekreasjon, i kontrast til veien som vender sentrum bort fra seg.

Målpunkter i området

Utvikling i sentrum skal kunne tilby noe annet enn det som allerede eksisterer, samtidig som det styrker aktivitetene og tilbudene som foregår rundt planområdet idag.

På befaring ble det pekt på spesifikke punkter der det ønskes utvikling og faktiske muligheter for disse.

Også gjennom ulike medvirkningsworkshoper har det tidligere blitt kartlagt ønsker for utviklingen av planområdet i Hemsedal. Et sentralt ønske fra deltakerne var økt tilstedeværelse av grønne elementer, som parker, trær og frodige uteområder, ofte omtalt som «grønt» i ulike former.

Videre ble det uttrykt et behov for å skape et levende bymiljø med møteplasser, spisesteder og butikker, da det var få slike tilbud i umiddelbar nærhet.

Foto: LINK Landskap

Forutsetninger

Konkrete ønsker avdekket på felles befarings med kommunen og noen parafraserte ønsker fra konkurransegrunnlaget:

- Blågrønne «byrom» i sentrum bidrar til trivsel, årstidsvariasjoner og biologisk mangfold.
- Blågrønne «byrom» skal tilrettelegges for rekreasjon, lek og ulike aktiviteter.
- Gatetrær er bystrukturens grønne vev som kan koble byrom og grøntområder sammen.
- Byrommene skal bidra til urbant friluftsliv i nærmiljøet.
- Byrommene skal tilpasses klimaendringer og utnytte vann som en kvalitet.
- Byrommene omfatter deler av grøntstrukturen, de blågrønne arealene i tettstedet og er prinsipielt vist utviklet.
- Underbygge grønne tiltak.
- Privat/offentlig samarbeid.
- Flere koblinger som understøtter ønsket om vekstmuligheter og retninger.
- Broer over elver.
- Adkomst til elvene.
- Bedret trafikale forhold.
- Gjenbruk/ombruk.
- Bevisst bruk av vegetasjon.

Trafikale forhold:

Området er sterkt preget av gjennomgangstrafikk, og sentrum er får en stram streng som sentralakse. Et slags sildeskjellett som deler av veilederen søker å endre og utfordre.

Håndtering av overvann:

Klimaendringer gjør at vi kan forvente økt nedbør og mer styrtregn i fremtiden. Allerede i dag er det utfordringer som skisseres enkelt løst stedvis.

Kommuneplanens arealdel:

Områdeplanen skal bygge opp under kommuneplanens arealdel, vedtatt 18.06.2025:

Bærekraftsmål:

Planleggingen er forankret i FNs bærekraftsmål, med fokus på miljømessig, økonomisk og sosial bærekraft, samt samfunnssikkerhet og beredskap. Dette innebærer at utbygging skal ivareta naturmangfold, redusere klimaavtrykk og fremme folkehelse.

Fortetting :

Dispensasjon fra krav om utnyttingsgrad og bebyggelsestype kan gis utenfor sentrumsplanens virkeområde, forutsatt at bebyggelsen tilpasses strøkets karakter og oppfyller krav til uteoppholdsareal.

Klimahensyn:

Planleggingen skal bidra til å redusere klimagassutslipp og håndtere utfordringer som støy, luftforurensing og overvann.

Prosjektet bygger på flere strategiske dokumenter og prosesser:

- SMART Fjellbygd (2022) – med bred medvirkning og visjonsarbeid
- Temaplan for friluftsliv, idrett og fysisk aktivitet (2023–2027)
- Boligpolitisk plan (2024–2030) – med handlingsdel som peker på utvikling av uterommene i eksisterende sentrum, og i urørt område sør for elva
- Arkitektkonkurranse (2025) – for utvikling av uteromsveileder og illustrasjonskart

Pågående arbeid:

- Arkitektkonkurranse der LINK arkitektur har fått i oppgave å utarbeide uteromsveileder og illustrasjonskart for blågrønt byromsnettverk
- Samarbeids Pilotprosjektet «Lyssti langs elva» vinteren 2024/25
- Planlagt overtakelse av ØYA (tidligere campingplass) i 2026 for utvikling av blågrønn park
- Samarbeid med Destinasjon Hemsedal om universell tilgjengelighet og bærekraftig reiseliv

The image features a solid blue background with several large, white, abstract, organic shapes. One shape on the left contains the text 'Konkrete tiltak'. Another shape is positioned below it, and a third, larger shape is on the right. The overall composition is minimalist and modern.

Konkrete tiltak

Tiltak i veilederen

Uteromsveilederen for Trøym sentrum har som mål å sikre gode, helhetlige og stedstilpassede løsninger for uterommene i og utenfor sentrum. Den skal bidra til at uteområdene blir funksjonelle, trygge og attraktive, samtidig som landskap og naturverdier ivaretas. Veilederen er ment som et praktisk verktøy for utbyggere, arkitekter, landskapsarkitekter og kommunens saksbehandlere, slik at nye prosjekter utformes i tråd med kommunens mål for kvalitet, estetikk og hensyn til klima og miljø.

Tiltak i veilederen skal være:

- Generelle nok til å kunne brukes i flere områder enn de konkrete delområdene som omtales i denne rapporten.
- Konkrete nok til å fungere som et reelt beslutningsverktøy når det gjelder kritiske valg

Veilederen skisserer tiltak for følgende steder og temaer:

- Uterommene i Trøym sentrum skal legge til rette for et aktivt sommerliv og et levende hverdagsliv, med fokus på brukervennlighet gjennom hele året.
- Det legges vekt på gode vannveier og forbindelser til både nye og eksisterende øyer og attraksjoner.
- Kvaliteter som jettegryter, bekker, stier og broer skal fremheves og vurderes med tanke på universell utforming.
- Langs elva foreslås det nye turstier, med muligheter for utvidelser og utvikling.
- Det er viktig å etablere gode tverrforbindelser og utfluktsmål som knytter sammen ulike deler av sentrum og skaper helhetlige ferdselsårer.
- Det presenteres forslag til typiske snitt og materialvalg som viser hvordan ulike områder kan bygges opp på en funksjonell og estetisk måte.

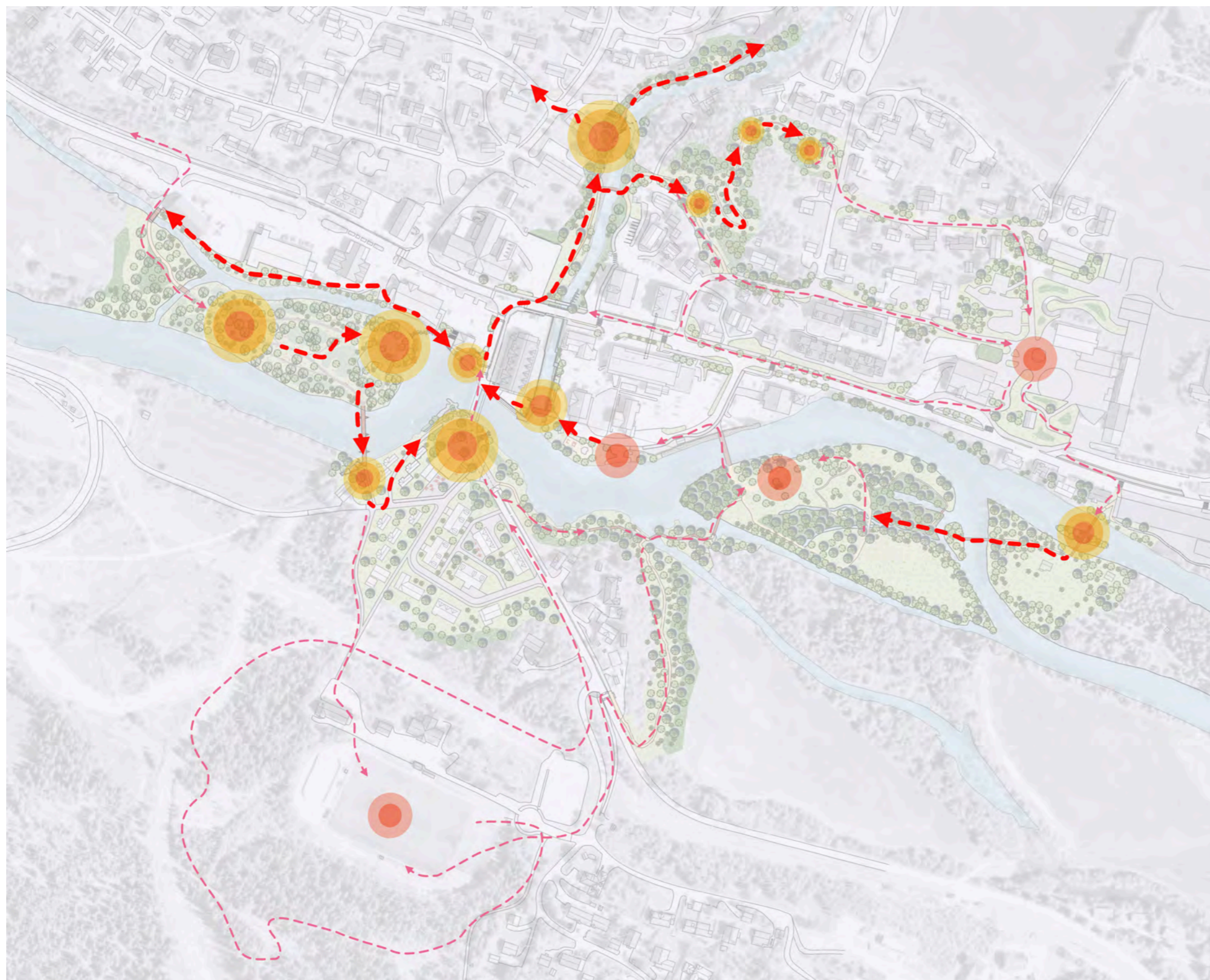

Illustrasjonskart for Trøym

Målpunkt og komplementering av turveinett

Diagrammet viser nye potensielle mlpunktog hvordan turveier mellom de knytter seg til eksisterende strukturer.

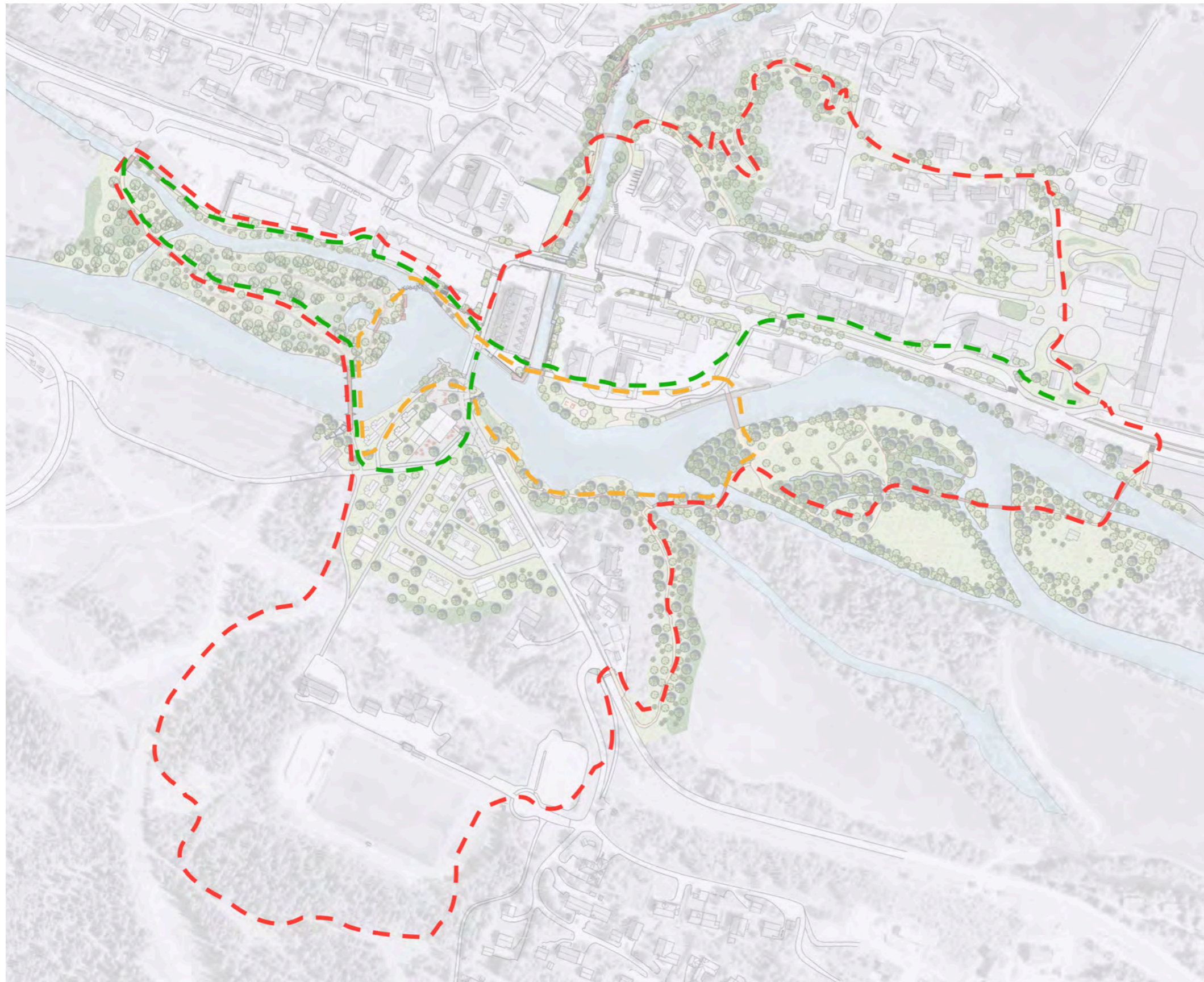
- Nye attraksjoner
- Eksisterende attraksjoner
- Skjøter utvidelser på turveinettet
- Eksisterende turveinett

Måloppnåelse :

- Utvikling av målpunkt bidrar til å lage et samlet sentrum.

Turstier

Diagrammet viser at man kan etablere ulike runder med ulike karakterer.

- Eventyrrunden
- Sentralrunden
- Inkluderingsstien

Foto: LINK Landskap

Ved å etablere et sammenhengende turveisystem for ulike brukere kan Hemsedal sentrum bevege seg nærmere et sentrum som er tilgjengelig for alle, uavhengig av fremkomstmidler og funksjonsevne. Arbeidet har fokusert på å finne naturlige koblinger og tette hull i det eksisterende stinettet, slik at man skaper en helhetlig opplevelse. Det er ikke ønskelig eller mulig å lage like stier overalt, men variasjon i standard og utforming gir fleksibilitet og tilpasning til terreng og bruk. I sentrumsområdet bør det legges til rette for sammenhengende flerbruksstier og turveier med høy grad av tilrettelegging, slik at de fungerer som trygge og attraktive forbindelser mellom viktige målpoint.

Etablering av målpunkt

Måloppnåelse

- Aktivisere
- Synliggjøre
- Skape stedsidentitet
- Tilgjengeliggjøre nærområdene

Folk som skal ut og vandre søker ofte til målpunkter. Når man snakker om målpunkt her vil dette typisk være steder der det er naturlig å starte eller stoppe turen, og andre attraksjoner som kan være mål på veien. Eksempelvis kan et målpunkt være utkikkspunkt, kulturminner, serveringssteder eller lignende. Målpunkt er viktige for at folk skal trekke til turstiene og for at de skal bli brukt

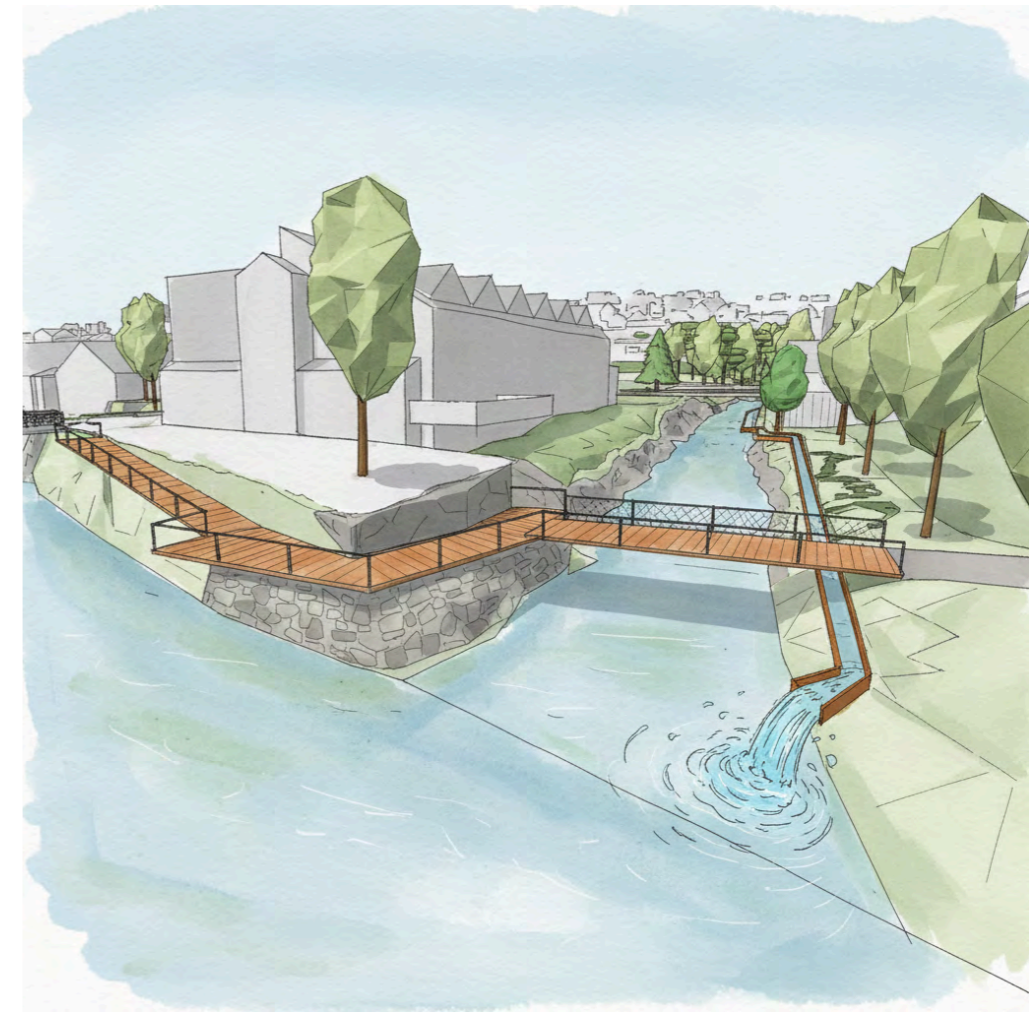

Foto: LINK Landskap

Foto: LINK Landskap

Foto: LINK Landskap

Materialer og ombruk

Materialene som benyttes i hele bygda bør reflektere at dette er en fjellbygd, og oppleves som et helhetlig grep gjennom hele Hemsedal.

Under befaringen er det kartlagt hvilke materialer som brukes i dag – både de som oppleves som vellykkede og de som fungerer mindre godt. Det foreslås å videreføre noen av disse, supplert med materialer som harmonerer med og fremhever karakteren til de eksisterende elementene.

Kreativt ombruk av betongheller kan for eksempel løfte dem fra et noe slitt uttrykk til noe som fremstår mer eksklusivt. Enkle klopper fungerer godt og bør være en lavterskel og effektiv måte å etablere koblinger i terrenget på.

Retningslinjer for materialer

- Materialene skal understøtte identiteten som fjellbygd og gi et robust, naturlig uttrykk.
- Bruk en begrenset materialpalett for å sikre visuell sammenheng i hele bygda.
- Viderefør bruk av skifer, naturstein og treverk som primære materialer.
- Velg materialer som tåler store temperatursvingninger, snølast og slitasje.
- Overflater bør være sklisikre og frostsikre.
- Prioriter gjenbruk av eksisterende materialer, som betongheller, med kreativ bearbeiding.
- Bruk lokalt tilgjengelige materialer der det er mulig.
- Bruk galvanisert stål eller cortenstål kun som diskrete konstruktive elementer.
- Bygningsmaterialer kartlegges for potensiale til gjenbruk.

Foto: KI generert

Foto: LINK Landskap

Foto: LINK Landskap

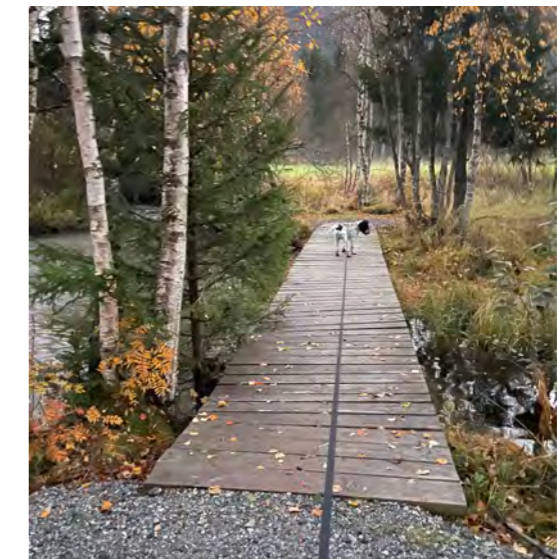

Foto: Hemsedal kommune

Foto: LINK Landskap

Foto: Google maps

Belysning

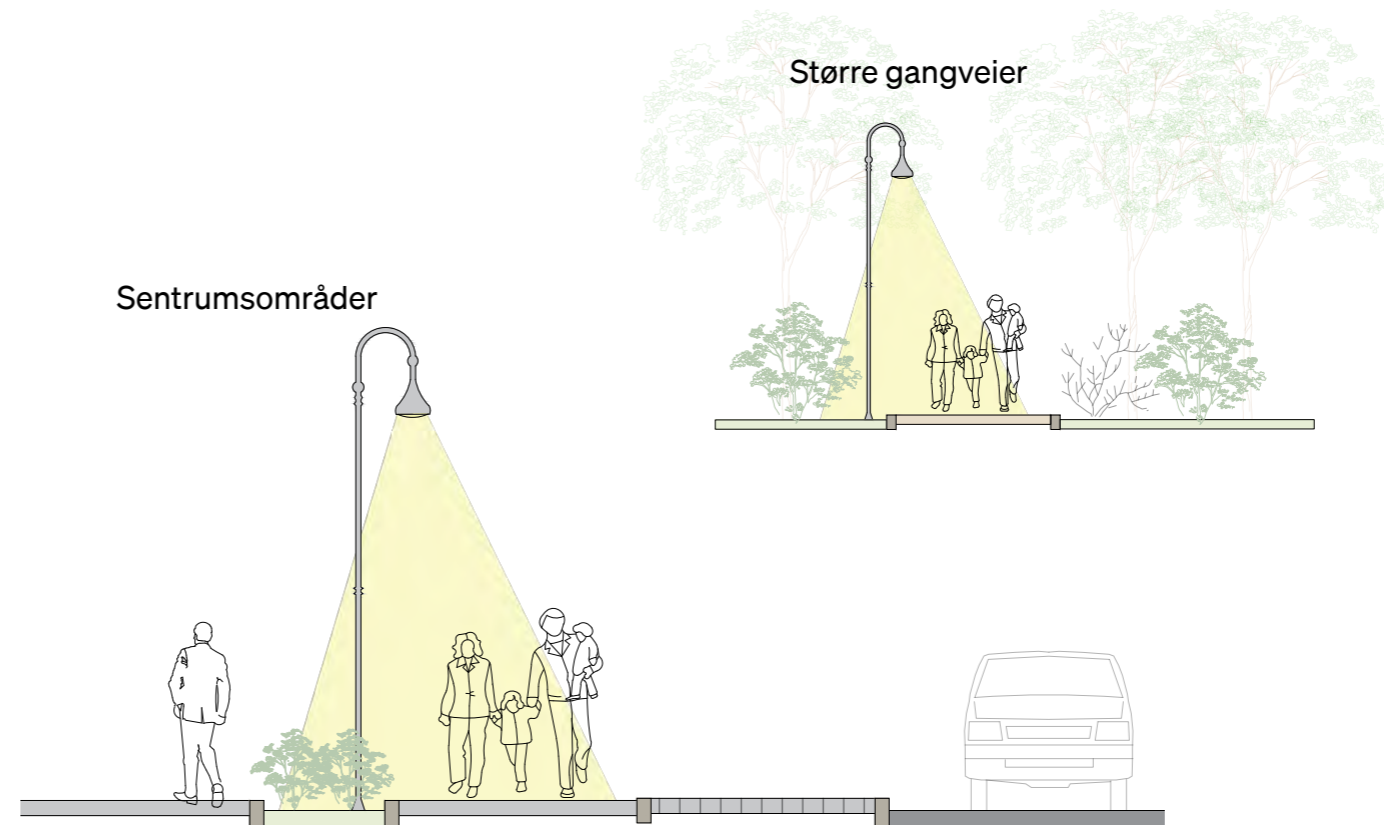
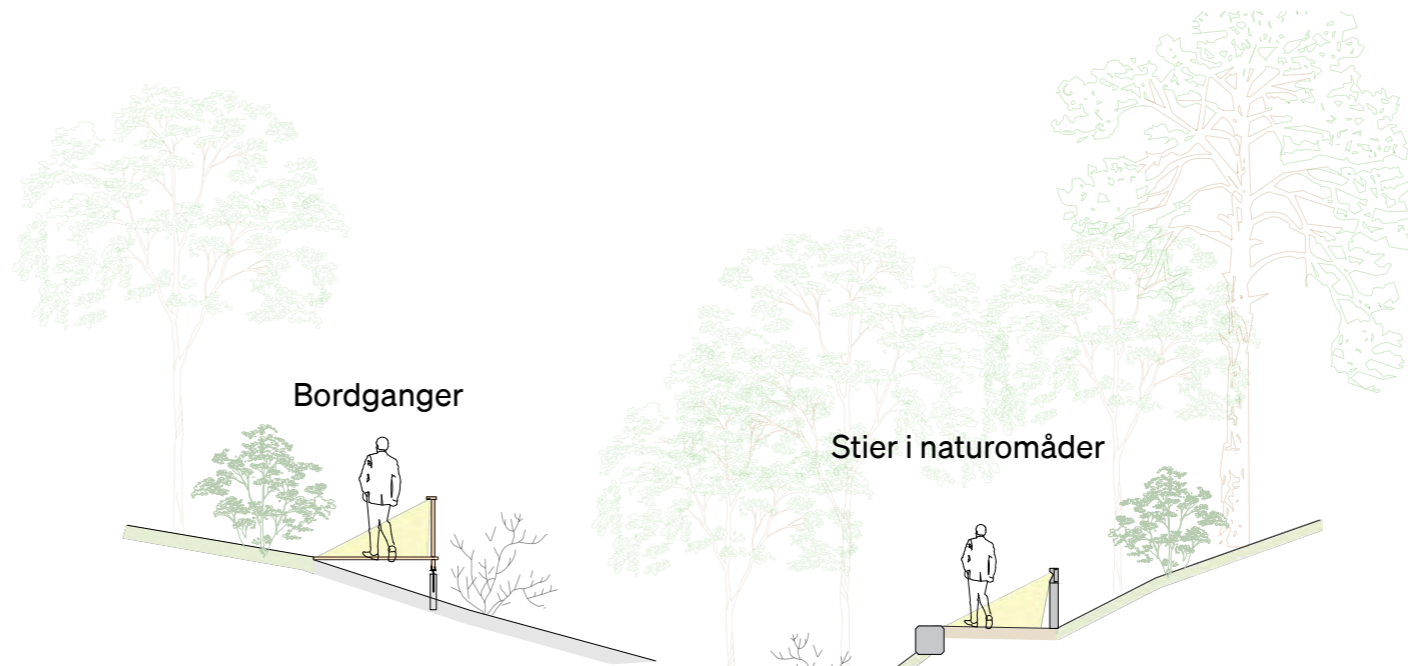
Belysning bør alltid tilpasses stedets karakter, bruk og ferdsel. Områder med ulik funksjon krever ulike løsninger. I sentrumsområder bør belysningen være mer omfattende slik at gater, smug og passasjer oppleves trygge. I mindre sentrale områder kan punktvis belysning være tilstrekkelig, slik at man beveger seg mellom tydelige lyspunkter.

I områder nær natur må menneskers behov for lys balanseres mot hensynet til dyreliv. Lys rettet mot busker, kratt og trekroner kan virke forstyrrende og bør unngås. Her bør man velge mer skånsomme løsninger som likevel gir trygghet for ferdsel. Sikkerhet er også viktig i nærheten av elver og bratte partier, hvor det kan være hensiktsmessig med sterkere belysning.

Ved valg av armaturer anbefales det å videreføre eller reparere dagens formspråk og estetikk. I områder med mindre belysning kan pullerter være et godt valg, mens sentrumsområder eller større gangveier bør ha lyktestolper som dekker større flater med færre punkter. Veggbelysning bør også vurderes der det er mulig.

Retningslinjer materialer og belysning

- Tilpass lys til stedets bruk og karakter.
- Sentrumsområder: jevn belysning for trygghet.
- Mindre områder: punktbelysning for bevegelseslinjer.
- Unngå lys mot vegetasjon; bruk varme toner og avskjerming.
- Bruk dimming, tidsstyring og sensorer nær natur.
- Forsterk lys ved elver og bratte partier for sikkerhet.
- Videreføre eksisterende formspråk i armaturer.
- Pullerter for punktlys, lyktestolper i sentrum, veggbelysning der mulig.

Møblering

Møbleringens rolle

Møblering er en viktig del av helheten i et landskapsprosjekt fordi den påvirker både funksjonalitet og estetikk. Riktig plassering og valg av møbler skaper romlige kvaliteter, inviterer til opphold og aktivitet, og bidrar til å definere stedets identitet.

Materialvalg og uttrykk

Materialene i møblene har stor betydning for hvordan prosjektet oppleves. Naturlige materialer som tre og stein gir et varmt og stedstilpasset uttrykk, mens metall og betong kan gi et mer moderne og robust preg. Overflater, farger og detaljer må harmonere med omgivelsene for å skape en helhetlig opplevelse.

Robusthet i fjellbygder

I fjellbygder stilles det ekstra krav til slitestyrke og værbestandighet. Robuste materialer som galvanisert stål, hardtre eller naturstein tåler store temperatursvingninger, snølast og vind, samtidig som de kan forsterke stedets karakter. Slike materialer gir et solid og varig uttrykk som passer godt inn i det røffe landskapet.

- Robuste materialer
- Stedstilpasset uttrykk
- Identitetsskapende

Foto: LINK Landskap

Foto: KI generert

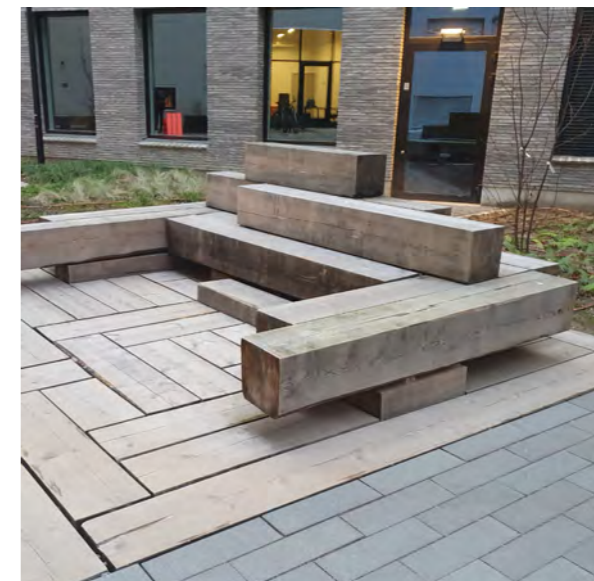

Foto: LINK Landskap

Ruste- og stramme opp

Oppstramming

Et viktig tiltak for mer helhetlige uterom er å ruste opp og stramme in kanter og uteområder for å skape et mer gjennomført uttrykk. Kantstein bør brukes konsekvent for å definere overganger og gi struktur. Utflytende og utydelige områder bør strammes opp, og grå flater som i dag fremstår som harde og lite inviterende, bør omgjøres til grønne arealer. Slik som rabatten foran Peppes Pizza. Ved å velge vegetasjon som krever lite vedlikehold, kan man samtidig sikre et bærekraftig og robust uttrykk. Målet er å gi sentrumsområdene et mer ryddig, grønt og forseggjort preg som styrker både trivsel og identitet.

Foto: LINK Landskap

Foto: Google maps

Foto: Google maps

Overvannshåndtering og vannlek

Overvannshåndtering bør være en integrert del av områdets overordnede struktur og bidra til god klimatilpasning i fremtiden. Ved å innføre blå og grønne elementer skapes muligheter for økt økologisk mangfold og sunnere vassdrag nedstrøms.

Overvann kan ses som en ressurs – et element som formidler kunnskap, skaper opplevelser og gir merverdi for innbyggere og besøkende. I kombinasjon med elva ligger det et stort potensial for lek og læring knyttet til vann. Sammen kan disse tiltakene bli viktige målpounkt i helhetsgrepet for området.

Foto: LINK Landskap

Foto: LINK Landskap

Foto: LINK Landskap

Foto: LINK Landskap

Retningslinjer overvann

- Integrer overvannshåndtering i hovedstrukturen for klimatilpasning.
- Bruk blågrønne løsninger (regnbed, åpne bekker, grønne flater) for økt økologi.
- Unngå lukkede systemer der åpne løsninger kan gi merverdi.
- Utnytt overvann som opplevelse og læringsarena (lek med vann, formidling).
- Kombiner overvannstiltak med elva for å skape attraktive møteplasser.
- Velg robuste, vedlikeholdsvennlige vegetasjonsløsninger.

Delområder

Bruhaug torg

Urbanisering av sørsiden av Hemlia

Det er skjematisk vist en bygning som kan romme offentlige funksjoner, som servering eller annen service. Skogstad bru lander på et nytt torg der autovernet er fjernet, og hele torget er hevet og gitt et nytt dekke. Sør for torget er det tegnet inn et fiktivt boligfelt som kan styrke området liv.

Overvann ledes mot terskler og håndteres før det slippes ut i Hemslia. Den vakre odden integreres i torget og blir en hovedattraksjon, som trekker oppmerksomheten mot denne siden av elva uten å ødelegge eksisterende kvaliteter. Dette kan bli starten på en utvikling som prioriterer myke trafikanter og koblinger til stier og løyper fremfor biltrafikk. I elva ligger det potensial for lek og aktivitet, som vannlek, kajakkpadling eller fiske, noe som kan gi området en tydelig identitet og styrke opplevelsesverdien.

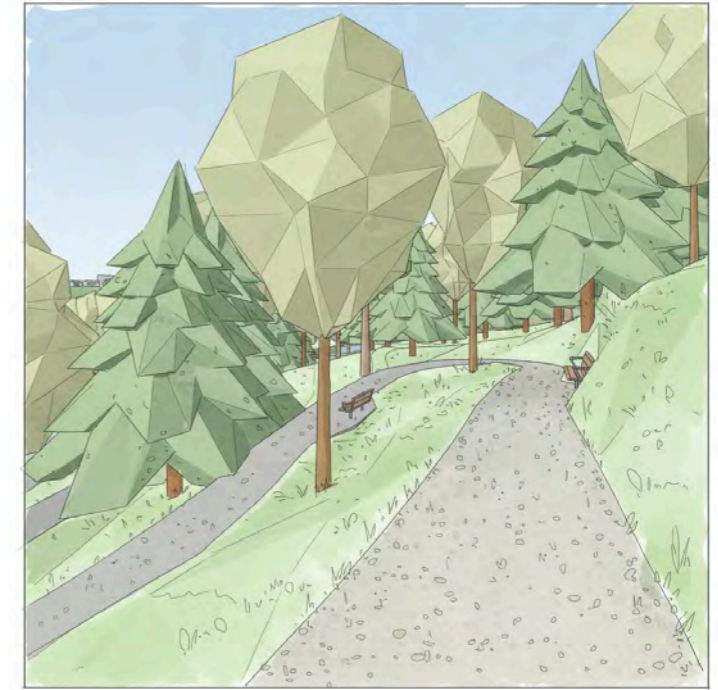
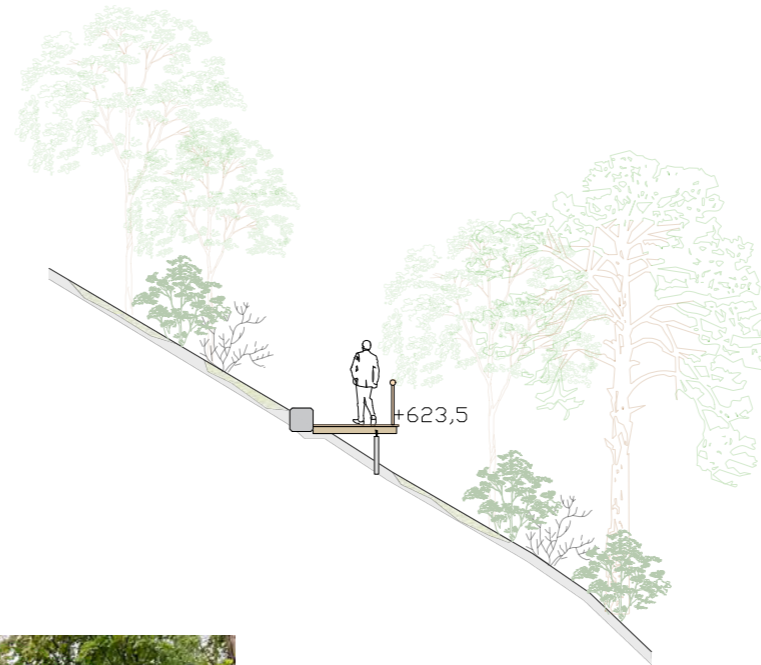
Foto: Hemsedal kommune

Foto: KI generert

Ny tursti over Høvlerikollen

En ny sti over Høvlerikollen vil ikke bare fungere som en viktig kobling, men også bli et målpunkt i seg selv. Med sin slyngende trasé nedover den bratte skråningen og bordganger som svever utenpå fjellet, vil turen by på sterke naturopplevelser. Snarveier av tømmerstokker kan binde sammen slyngene, og små oppholdssoner med benker gir rom for pauser og utsikt.

Stien blir en del av Eventyrstien og knytter seg naturlig til omgivelsene. Den skaper også en forbindelse til øvre del av Trøymsåne og bidrar til å gjøre elva til en attraksjon.

Det er brukt 3D verktøy og terrengeanalyser for å utforme stien og plassere den skånsomt i landskapet.

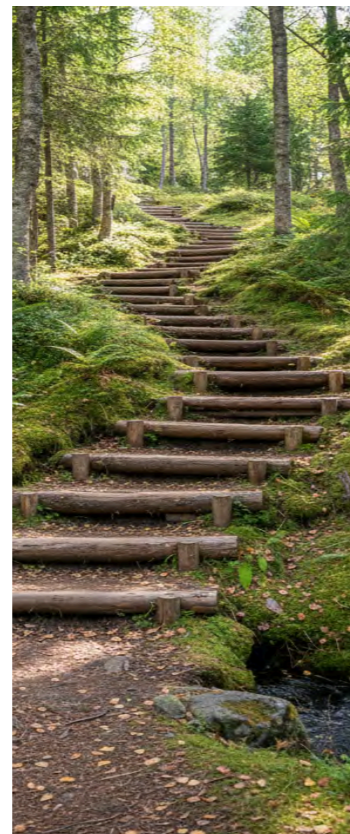

Foto: KI generert

Foto: LINK Landskap

Trøymsåne - Bordgang og ny elvepark

Måloppnåelse

Vi foreslår å etablere en bro over Trøymsåne, som knytter sammen elvebreddene og gir en ny forbindelse i området. Fra broen fortsetter en bordgang langs elva, med en «stasjon» der man kan bevege seg ned noen nivåer og komme helt inn til vannkanten.

En slik konstruksjon gir flere kvaliteter: Den skaper nærkontakt med elva, gir nye utsiktspunkter og gjør vannet tilgjengelig på en trygg måte. Opplevelsen av å bevege seg fra torgnivå, oppover elva og ned til elveleiet gir variasjon og en sterk naturopplevelse rett ved sentrum.

Dette blir et tydelig målpunkt i området – et sted for opphold, lek og rekreasjon. Det styrker koblingen mellom sentrum og elva, og kan bli en attraksjon som trekker folk bort fra trafikkpregede flater og inn i et grønnere, mer opplevelsesrikt byrom. I tillegg åpner det for aktiviteter som vannlek og fiske, og gir rom for læring og formidling om elvas betydning.

Foto: Hemsedal kommune

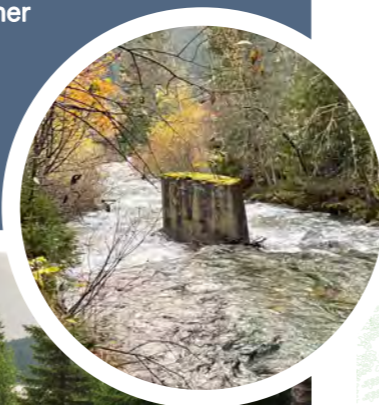

Foto: LINK Landskap

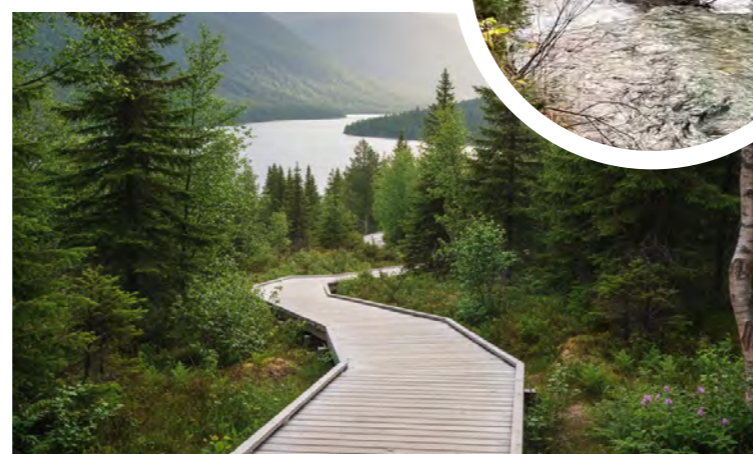

Foto: KI generert

Øya camping - Ny villpark

Måloppnåelse park

Som en kontrast til programmerte idrettsområdene skal Øya utvikles til en oppdagelsespark – et sted for utforskning, lek og sanselige opplevelser. Her kombineres naturens egen villhet med overraskende kunstinstallasjoner som kan glede og forundre.

Parken får ryddige, tilgjengelige turstier som slynger seg gjennom et landskap med naturlig vegetasjon, åpne glenner og små overraskelser underveis. Skulpturer og kunstverk integreres i terrenget, slik at besøkende opplever noe nytt rundt hver sving – en fargerik figur i gresset, en installasjon blant trærne eller en kreativ detalj ved vannkanten.

Dette blir et sted for alle aldre, der man kan gå på oppdagelsesferd, finne ro i naturen eller la seg inspirere av kunst i samspill med landskapet. Øya blir et målpunkt i seg selv, et grønt pusterom midt i bygda som styrker identiteten til Hemsedal og gir en annerledes opplevelse enn tradisjonelle aktivitetsområder.

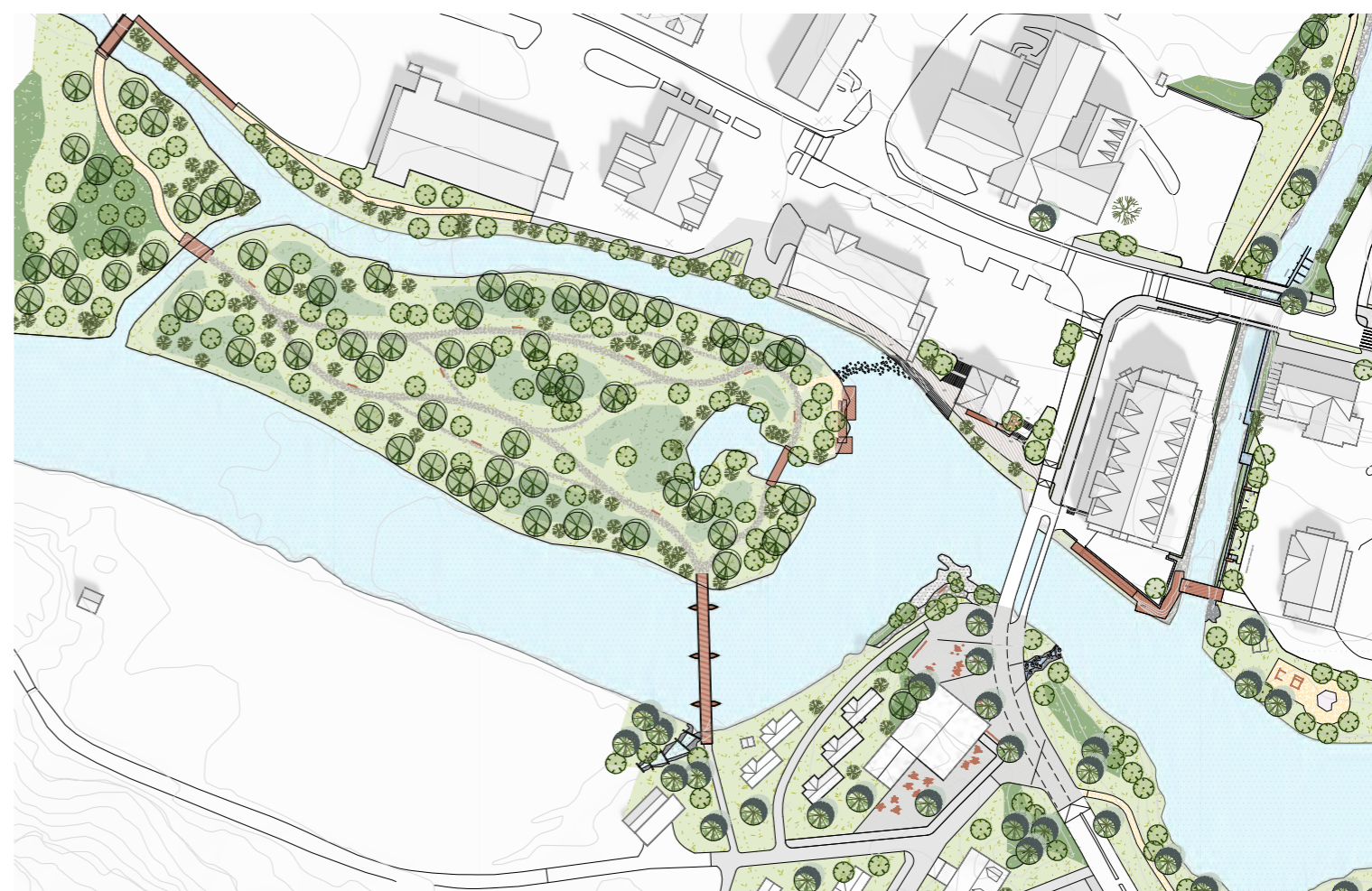

Foto: KI generert

Foto: LINK Landskap

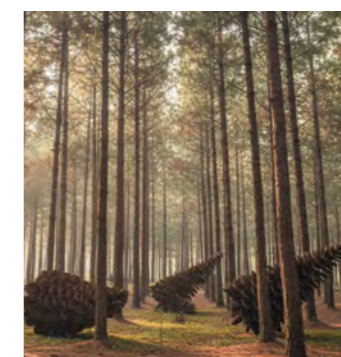

Foto: KI generert

Foto: KI generert

Foto: LINK Landskap

Foto: LINK Landskap

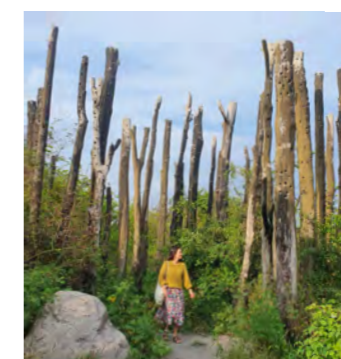

Foto: LINK Landskap

Foto: LINK Landskap

Kobling mellom sentrum og Øya

Rommet langs elva rustes opp og tilrettelegges for opphold og aktivitet. Det etableres en gangtrasé mellom Skogstad bru og broen over til Øya, med trapper ned fra gateplan og amfi ned mot Hemsliå.

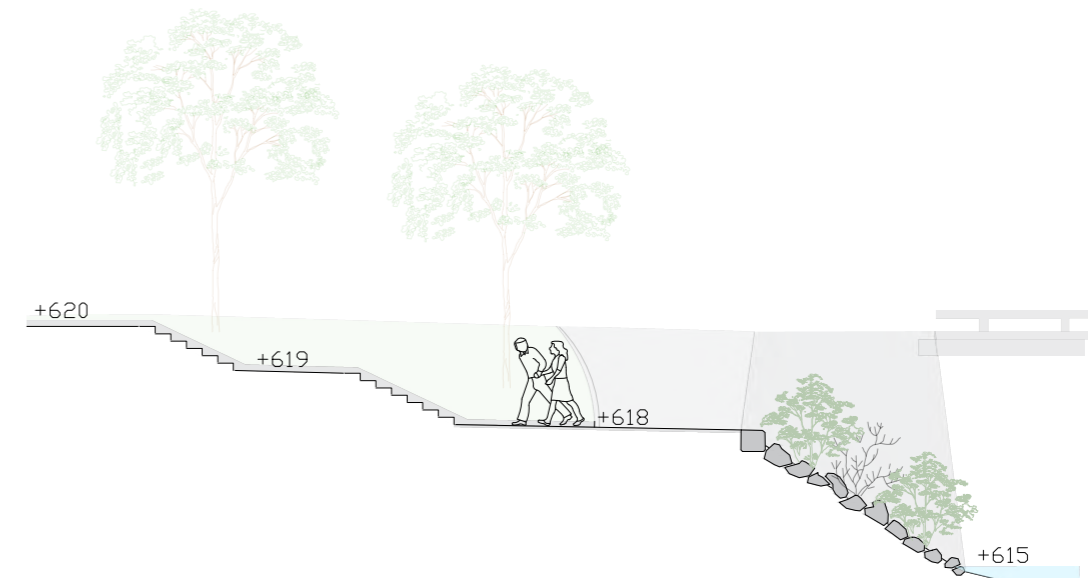
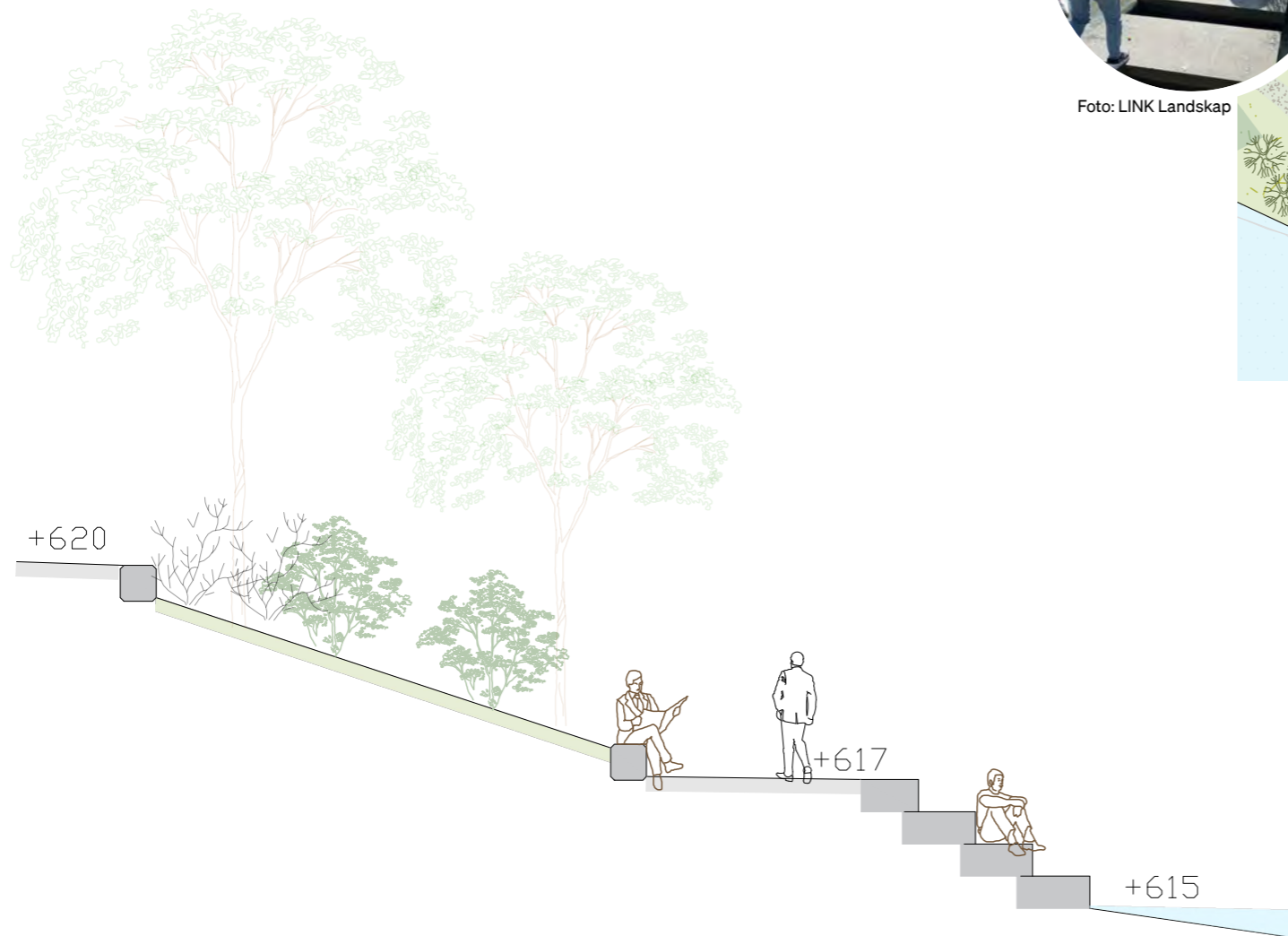
For å skape en leken og ressursvennlig forbindelse til Øya kan de eksisterende steinpullertene gjenbrukes som steppingstones over elva. Dette gir både tilgjengelighet og en opplevelsesrik kryssing, samtidig som det krever lite ressurser og raskt kan øke bruken av området.

På øya kan det anlegges brygger for fiske, bading og aktiviteter som kano og kajakk. Utviklingen av elvebredden styrker koblingen mellom sentrum og elva, og gjør vannet til en naturlig del av byrommet. Snittene viser ulike tilnærminger for hvordan man kan tilgjengeliggjøre elvebredden, med trapper ned fra gateplan og stedvis grønne felter. Det er fint å kunne tilgjengelig gjøre elven noen steder med amfi helt ned til vannoverflaten, men samtidig er det viktig å bevare en naturlig kant og kantvegetasjon for dyrelivet.

Foto: Google maps

Foto: LINK Landskap

Trøysåne - vannlek

Måloppnåelse vannlek

Langs Trøysåne kan vannet bli en aktiv del av opplevelsen gjennom lek og læring. Ved å hente vann via en akvadukt oppstrøms kan det føres inn i et eget område langs elven der barn og voksne kan utforske vannets egenskaper før det slippes tilbake i elva. Dette gir en trygg nærhet til vannet, samtidig som det skaper forståelse for vannets kretsløp og betydning.

Lek med vann gir både sanselige opplevelser og læringsmuligheter. Fra å bygge små demninger til å se hvordan vann beveger seg i ulike terreng. Kombinert med naturmaterialer og en robust utforming kan dette bli en attraksjon som inviterer til aktivitet året rundt.

En slik løsning gjør elva mer tilgjengelig, styrker koblingen mellom sentrum og naturen, og gir et tydelig målpunkt i området. Det bidrar til å skape et levende byrom der opplevelse, kunnskap og rekreasjon møtes.

Foto: KI generert

Foto: LINK Landskap

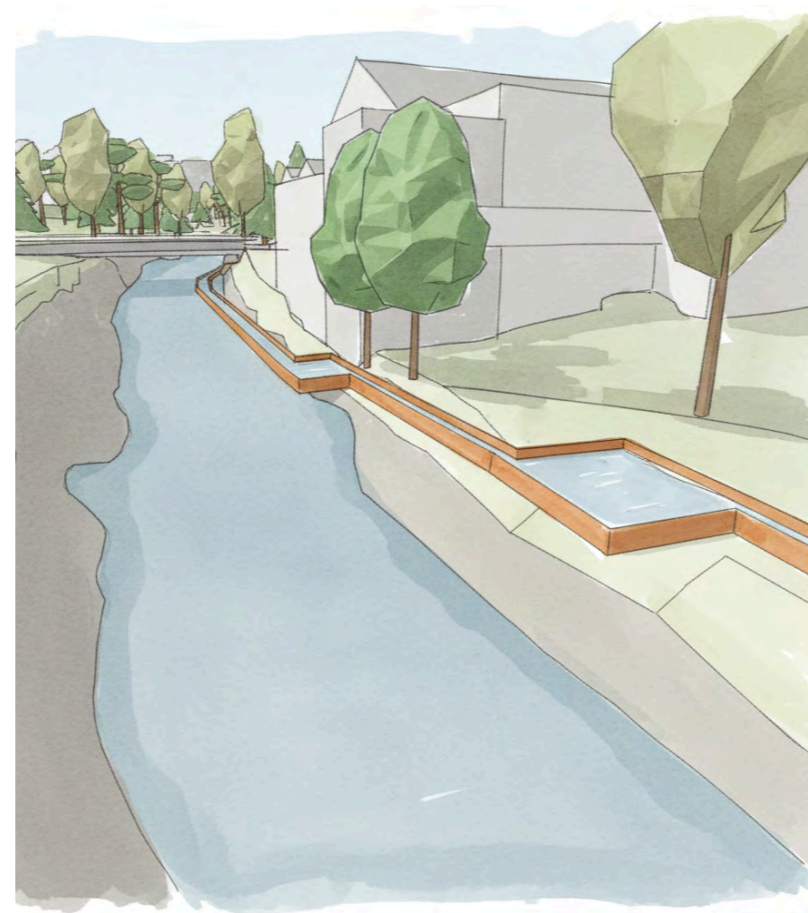

Foto: LINK Landskap

Foto: LINK Landskap

